



Уводна реч іосіујућих уредника

Недовољан боравак у природи, мањак физичких активности и неправилна исхрана су карактеристике савременог друштва, које нарочито погађају најмлађу популацију. Боравак у виртуелном свету техничко-технолошких иновација резултира недостатком кретања, које за последицу има све учесталија обољења срца и крвних судова, постуралних поремећаја и телесних деформитета, као и све чешћом прекомерном тежином и гојазношћу.

Физичка активност и вежбање утичу на квалитет живота човека. Систематско физичко вежбање изазива повољне последице на организам и требало би да представља једно од најважнијих оружја у борби појединца са негативностима савремених услова живота.

Свестрани развој подразумева: јачање здравља; савладавање знања о основама физичке културе и здравог начина живота; постизање оптималног нивоа физичких и психичких способности; умеће коришћења искуства физичке активности за постизање животних и професионалних циљева.

Аутори препознају период раног развоја као изузетно значајан и незаменљив и истичу да ефикасност наставе физичког васпитања у млађим разредима основне школе има изузетан значај у навикавању деце на физичку активност и редован рад, и представља важан предуслов успешног извођења наставе у старијим разредима.

Проблем физичке (кинезиолошке) (не)активности давно је идентификовала Национална асоцијација за спорт и физичко образовање (енг. *National Association for Sport and Physical Education* – NASPE, 2002), која је издала водич за децу предшколског и млађег школског узраста, у којем се прописује свакодневна физичка активност. Водич је креирао Одбор за активан старт (енг. *Active Start Committee*), у чијем су саставу били експерти из области моторичког развоја, специјалисти за кретање, педагози, психолози, физиолози и лекари. Овај водич тренутно даје најбоље препоруке које се тичу физичке активности деце и као такав јединствен је у свету (Tucker, 2008). Физичка активност проузрокује многобројне здравствене бенефите, како оне физичке, тако и психичке (Warburton et al., 2006). Осим превенције и редукције прекомерне тежине деце и гојазности, којом је у данашње време обухваћено око двадесет и два милиона деце широм света (WHO, 2008), физичка активност је повољно повезана и са кардиоваскуларним статусом, мишићном снагом и издржљивошћу, смањењем депресије и анксиозности, али и позитивном везом чак и са академским достигнућима (Strong et al., 2005). Постоји и још један аспект који је неопходно поменути. То је аспект саме физичке активности, која се у савременом друштву, у којем данас живимо, често запоставља. Физичка активност није само пожељна него и обавезна из неколико разлога: 1) навике које се стичу у детињству остају трајне; 2) доба раста и развоја, а посебно предшколски узраст, изванредно је погодно да организам прихвати надражаје којима физичка активност утиче на развој антрополошких карактеристика и способности; 3) физичка активност може спречити негативне појаве,

које се у том случају ређе јављају у фази пубертета (адипозност, поремећај пажње и сл.) (Jakšić, 2016). Са друге стране, стечене моторичке вештине и развијене моторичке способности су фундаментални фактори дечије моторичке компетенције, односно спремности (Pišot i sar., 2010), на основу које је могуће пратити хармоничност и девијације дечијег развоја.

Највећи број радова који се овде налазе произашао је из међународног научног скупа „Проблеми и дилеме савремене наставе у теорији и пракси“, одржаног 26. и 27. маја 2017. године у Аранђеловцу, у заједничкој организацији Учитељског факултета Универзитета у Београду и учитељских и педагошких факултета из земље и региона, а у оквиру сесије „Проблеми и дилеме савремене наставе физичког васпитања у теорији и пракси“, којом су руководили: проф. др Драган Мартиновић и др Драган Бранковић.

Циљ одржане конференције био је унапређење научних и стручних знања, размена искустава и идеја и ширење добре праксе међу истраживачима и стручњацима из комплексног и мултидисциплинарног простора спорта и физичког васпитања (кинезиологије). Посебна пажња посвећена је свим релевантним чиниоцима физичке активности, почев од савремених тенденција физичког васпитања, како предшколског, тако и млађег школског узраста, преко здравствених аспеката физичке активности и њихове промоције у функцији здравог стила живота, до значаја и утицаја различитих облика кинезиолошке активности. Рецензентски колегијум, сачињен од стручних ауторитета, према критеријумима који су расписани у позиву за научну конференцију, прихватио је одређени број радова у изворној форми. Радови су даље класификовани према областима: на део који се односи на теоријске аспекте физичког васпитања, део који је третирао последице физичке неактивности – постурални статус деце, гојазност и сл., и на крају, део који се базирао на ефектима различитих форми физичких активности на моторички статус и телесне (морфолошке) карактеристике деце.

У овом темату проблеми теоријских аспеката физичког васпитања сагледани су из различитих перспектива. Уочени су одређени проблеми, постављена многа питања, али и предложена одговарајућа решења.

Аутори су се бавили и последицама недовољне активности у савременим условима живота. У неким од радова, у вези са постуралним статусом деце, резултати су показали повећан проценат заступљености деформитета кичменог стуба код деце млађег школског узраста. Слични налази истраживања евидентирани су и код деце предшколског узраста. У данашње време расте број процењених лоших држања, који је позитивно повезан са узрастом деце. Акцент се посебно ставља на усавршавање и оспособљавање студената учитељских факултета за планирање посебних облика физичког вежбања ради превенције и отклањања лоших држања тела код деце.

На основу одређивања индекса телесне масе (ИТМ/ВМІ) код деце, утврђено је да још увек нема преваленце гојазности или потхрањености, те да се већина деце налази у границама нормалног стања ухрањености. Из приложеног се намеће општи закључак да је ИТМ значајан фактор у испољавању моторичких способности код деце, те да такође не треба изоставити индиректан утицај ИТМ-а на квалитет реализације кретних активности, јер деца са мањим вредностима ИТМ-а постижу квантитативно боље резултате на моторичким тестовима.

Овај темат представља резултат залагања истраживача да се покуша попунити празнина у сазнању о карактеристикама и способностима деце предшколског и млађег школског узраста. Има још доста простора за унапређивање, како теоријског, тако и практичног аспекта физичког вежбања. Ве-

рујемо да ће темат допринети сагледавању значаја физичког вежбања у предшколском и млађем школском узрасту.

Истакнути су значај и потреба за свакодневним физичким активностима деце. Инсистира се на обавезности трију часова физичког васпитања недељно у школском распореду часова. Указано је на потребу за организованим, систематским боравком деце у природи, активностима у природи у свим временским условима. Истиче се значај додатног вежбања, ваншколских и ваннаставних активности.

Драјан Марџиновић

Драјан Бранковић

Владан Пелемиш